

Ukázkové lekce v mateřské škole

Podrobný scénář k listu č. 1 a modelové lekce ke zbývajícím čtyřem listům · projekt Kraje pro bezpečný internet

Věk	4–6 let (předškolní třída); pro tříleté děti viz úpravu v části „Co když...“
Skupina	celá třída, do 20 dětí
Čas	20 minut řízené činnosti + volné dobarvování
Pomůcky	vytištěný list pro každé dítě, pastelky, svazek klíčů nebo jeden velký klíč, mobil či tablet s uzamčenou obrazovkou
Organizace	komunitní kruh → stolky → krátký návrat do kruhu

Scénář je modelový, ne doslovný. Věty v uvozovkách ukazují formulaci a míru konkrétnosti – nečtete je z papíru.

01 Cíle lekce

Dítě na konci lekce:

- jmenuje alespoň dvě věci, které se doma zamykají;
- vlastními slovy řekne, proč se klíč nepůjčuje někomu, koho neznáme;
- zopakuje větu „Heslo je klíč. Klíč cizímu nepůjčíme.“

02 Příprava (2 minuty před začátkem)

- Listy rozdejte až po rozhovoru. Když je děti drží v ruce, vybarvují a neposlouchají.
- Klíče mějte schované a vytáhněte je až v motivaci.
- Ověřte, že telefon při probuzení skutečně chce PIN nebo otisk – je to hlavní názorná pomůcka.

03 Průběh

01 Motivace – 3 minuty

Přineste do kruhu svazek klíčů a nechte ho kolovat.

„Co to je? A k čemu to je?“

Nechte odpovědět tři nebo čtyři děti a neopravujte je. Pak navažte:

„Tehle klíč mám od skříně, kde jsou nůžky a lepidla. Kdo z vás má doma klíč?“

Cílem fáze není správná odpověď, ale rozmluvit skupinu.

02 Rozhovor v kruhu – 7 minut

Otázky pokládejte v tomto pořadí, od známého k novému:

- **Co všechno se u vás doma zamyká?** – očekávané odpovědi: dveře, auto, kolo, skřínka, branka.
- **A proč to zamykáme?** – aby to někdo nevzal, aby tam nechodil někdo cizí.

- **Komu bys půjčil klíč od bytu?** – a hned doplňte: **A komu bys ho nepůjčil?** Druhá otázka je ta důležitá.

Teprve teď přejděte k technologii. Vytáhněte telefon a zkuste ho před dětmi odemknout.

„Vidíte to? Ani já se dovnitř nedostanu, dokud nedám tajný klíč. Takový tajný klíč se jmenuje heslo.“

Poslední otázka a rovnou reakce na jakoukoli odpověď:

„Kdo zná heslo od mamina telefonu? ... Heslo zná ten, komu telefon patří. Je to jeho tajný klíč.“

Fázi uzavřete větou, kterou pak zopakujete ještě na konci lekce.

03 Vybarvování – 8 minut

Rozdejte listy a přečtěte zadání: *Vybarvi zámek a klíček.* Během vybarvování obcházejte stolky a doptávejte se jednotlivě. Individuální otázka u stolku vytáhne z tichých dětí víc než kruh:

„Co vybarvuješ? ... A máte doma takový klíč? Kdo ho u vás schovává?“

Nehodnoťte volbu barev ani přesnost. List není výtvarná práce.

04 Shrnutí – 2 minuty

Krátký návrat do kruhu, listy nechte na stolcích.

„Co jsme si dneska řekli?“

Nechte odpovědět dvě až tři děti, pak zopakujte společně nahlas: „**Heslo je klíč. Klíč cizímu nepůjčíme.**“ Vybarvené listy dejte dětem domů a rodičům řekněte jednu větu – že rámeček dole je určený jim.

04 Typické odpovědi dětí a jak na ně reagovat

DÍTĚ ŘEKNE / UDĚLÁ	NEFUNGUJE	FUNGUJE
„Já znám heslo od táty!“	„To bys vědět neměl.“ – dítě se zastydí a příště mlčí.	„Aha, a tátovi to nevadí? Doma se domluvte, jestli je to tak správně. Heslo patří tomu, čí je telefon.“
„Mně nikdo nic neukradne.“	„To se pleteš, klidně může.“ – strašení.	„Většinou opravdu ne. A stejně zamykáme – pro jistotu. Jako když si bereš helmu na kolo.“
Dítě odbočí („náš pes umí otevřít dveře“).	Vysvětlovat, opravovat, rozvíjet odbočku.	Jednou větou přijmout a vrátit se: „To je legrace. A co u vás doma zamykáte?“
Dítě celý kruh mlčí.	Vyvolávat ho jménem před skupinou.	Nechat být a oslovit ho individuálně u stolku nad jeho obrázkem.
Dítě začne vyprávět nepříjemný zážitek z tabletu.	Doptávat se před skupinou.	„Děkuju, že jsi mi to řekl. Povíme si to spolu potom.“ Vrátit se individuálně a dál podle bodu 6 metodiky.

05 Co když...

- **...se skupina rozpadne po pěti minutách.** Zkraťte rozhovor na otázky 1 a 3 a přejděte k vybarvování. Zbytek doberte při dalším listu – opakování je záměr.
- **...dětí nemají s hesly žádnou zkušenost.** To je v pořádku. Cílem je analogie klíče, ne znalost hesla.
- **...jsou ve skupině tříleté děti.** Zůstaňte u otázek o zamykání a u vybarvování; část o heslu vynechte.

- ...se rozhovor stočí k tomu, co kdo doma smí. Nekomentujte pravidla jednotlivých rodin a vraťte se k obrázku.

06 Reflexe po lekci – tři otázky pro sebe

- Mluvily víc děti, nebo já? Cílový poměr je zhruba dvě třetiny dětí.
- Kolik dětí dokázalo na konci zopakovat závěrečnou větu vlastními slovy?
- Objevilo se něco, co potřebuje individuální rozhovor nebo předání dál?

07 Modelové lekce ke zbývajícím čtyřem listům

Struktura je u všech lekcí stejná jako u listu č. 1: konkrétní předmět v ruce → otázky od známého k novému → vybarvování s individuálním doptáváním → jedna věta na závěr. Mění se motivační pomůcka a otázky.

02 MŮJ ŠTÍT NA INTERNETU

Pomůcky: jeden velký štít vystřížený z kartonu, nakreslený obrázek vyskakovacího okna („Vyhrál jsi!“), listy č. 2, pastelky

Cíl: dítě řekne, že se zeptá dospělého dřív, než něco udělá; chápe, že štít je jeho vlastní chování, ne program v tabletu.

1 **Motivace (3 min)** Kartonový štít koluje v kruhu.

„Co to je? Kdo takový nosil? A před čím chrání?“

2 **Rozhovor (7 min)** Otázky: Co děláš, když si s něčím nevíš rady? A co na tabletu, když se objeví něco, čemu nerozumíš? Pak ukažte nakreslené vyskakovací okno.

„Tohle vyskočilo samo. Co uděláš? ... Zeptáš se. A tím máš štít.“

3 **Vybarvování (8 min)** U stolku se doptávejte jednotlivě.

„Jakou barvu má tvůj štít? Kdo ti ho drží, když se zeptáš?“

4 **Shrnutí (2 min)** Kdo chce, zvedne svůj vybarvený štít nad hlavu – tím se lekce váže na navazující aktivitu Štít nad hlavu.

„Když se zeptám dospělého, mám štít.“

Na co pozor: nevytvářejte dojem, že štít je aplikace, program nebo nastavení. Je to chování dítěte.

03 ŘEKNU TO DOSPĚLÉMU

Pomůcky: tabule nebo flipchart, fotografie dospělých ze školky (jen se souhlasem) nebo pouze jejich jména, listy č. 3

Cíl: dítě jmenuje alespoň dva konkrétní dospělé, kterým se svěří, a ví, že se za to netrestá.

1 **Motivace (3 min)** Otázka do kruhu, nechte odpovědět tři nebo čtyři děti.

„Stalo se vám někdy, že jste se něčeho lekli? Komu jste to řekli?“

2 **Rozhovor (7 min)** Otázky: Kdo je u vás doma ten, komu to řekneš první? A tady ve školce? Co když ten první zrovna nemá čas – kdo je druhý? Jména zapisujte na tabuli.

„Když něco řekneš, nikdo tě za to trestat nebude. Budeme to spolu řešit.“

3 **Vybarvování (8 min)** U stolku nad obrázkem.

„Koho jsi vybarvil? Kdo je to u vás doma?“

4 **Shrnutí (2 min)** Každé dítě řekne nahlas jedno jméno. Kdo nechce mluvit, ukáže palec.

„Když mě něco vyleká, hned to řeknu.“

Na co pozor: z pěti lekcí nejdůležitější. Větu o tom, že se za sdělení netrestá, vyslovte nahlas a doslovně – nestačí ji mít na mysli.

04 KAMARÁD, NEBO CIZÍ?

Pomůcky: dvě obruče, šest až osm obrázků nebo fotografií lidí – mezi nimi i usměvavý neznámý člověk, listy č. 4

Cíl: dítě rozliší člověka, kterého zná ze skutečného života, od člověka, kterého zná jen z obrazovky.

1 **Motivace (3 min)** Nechte děti jmenovat, koho ve školce znají.

„Koho z vás znám já? A koho znáte vy?“

2 **Rozhovor (7 min)** Položte na zem dvě obruče – „znám“ a „neznám“. Ukazujte obrázky jeden po druhém, děti rozhodují. Jako poslední dejte usměvavého neznámého člověka.

„Usmívá se. Znáš ho doopravdy? ... Neznáš. Tak patří sem. Na obrazovce si každý může dát jakoukoli fotku.“

3 **Vybarvování (8 min)** Zadáni z listu: kamaráda zeleně, neznámého červeně.

„Koho znáš doopravdy? A odkud ho znáš?“

4 **Shrnutí (2 min)** Společně nahlas.

„Na obrazovce nepoznám, kdo tam doopravdy je.“

Na co pozor: hlídejte, aby si děti neodnesly, že cizí znamená škaredý, divný nebo cizinec. Rozdíl je v tom, jestli ho dítě zná ze skutečného života, ne ve vzhledu. Fotografie konkrétních osob používejte jen s jejich souhlasem.

05 PO HRANÍ JDU VEN

Pomůcky: přesýpací hodiny nebo kuchyňská minutka, listy č. 5

Cíl: dítě přijme, že hraní má domluvený konec a že konec oznamuje předem daný signál, ne dospělý.

1 **Motivace (3 min)** Obraťte přesýpací hodiny a nechte v tichu doběhnout.

„Co se stane, až písek doteče?“

2 **Rozhovor (7 min)** Otázky: Co děláš nejraději, když tablet odložíš? Kdo u vás doma říká, kdy je konec? Pak si to vyzkoušejte: děti pantomimicky „hrají“, a jakmile písek doteče, všichni tlesknou a jdou si sednout.

„Co je lepší – když konec oznámí dospělý, nebo když ho oznámí písek?“

3 **Vybarvování (8 min)** U stolku.

„Co děláš, když jdeš ven? Co si vezmeš s sebou?“

4 **Shrnutí (2 min)** Společně nahlas.

„Hraní má svůj čas. Pak jdu dělat něco jiného.“

Na co pozor: nejde o zákaz technologií. Nesrovnávejte děti mezi sebou – kolik času u obrazovky doma dostanou, není jejich rozhodnutí.